

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تقریر درس خارج فقه فرهنگ آیت الله اراکی دامت برکاته

مقرر	حجت الاسلام محمدعلی زحمت کش	جلسه	۲۱	تاریخ	۱۴۰۱/۰۳/۰۵
عنوان ۱	فقه فرهنگ کلان				
عنوان ۲	فصل اول: فقه فرهنگ کلان حاکمیت				
عنوان ۳	بخش دوم: فقه فرهنگ کلان باورهای حاکم بر روابط مردم				
عنوان ۴	اصل هشتم: احساس و ایمان به وحدت در سرنوشت بین افراد جامعه اسلامی				

مرور درس گذشته

در فقه فرهنگ کلان باورها بحث می کردیم و هفت اصل در این زمینه را مطرح کردیم؛ که عبارت اند از:

۱. اعتقاد به ولایت عرضی؛
 ۲. اعتقاد به عواطف متقابل و وحدت عاطفی به نحوی که درد هر مسلمی، درد مسلم دیگر بشمار آید؛
 ۳. اعتقاد به اخوة و برادری مسلمین؛
 ۴. اعتقاد به عزت جامعه اسلامی؛
 ۵. اعتقاد به برتری مؤمن بر غیر مؤمن؛
 ۶. اعتقاد به وجوب حمایت از دارالاسلام و احساس مسئولیت نسبت به آن و کل جامعه اسلامی؛
 ۷. احساس مسئولیت به اصلاح نسبت به کل زمین و آنچه در آن است.
- این باورها باید بر جامعه اسلامی حاکم شود و حاکمیت موظف است این باورها را در بین جامعه اسلامی جا بیاورد و مردم باید با این باورها زندگی کنند.
- در اصل هفتم بحث می کردیم و از امیرالمؤمنین نقل کردیم:

«اتَّقُوا اللَّهَ فِي عِبَادِهِ وَبِلَادِهِ فَإِنَّكُمْ مَسْئُولُونَ حَتَّىٰ عَنِ الْبِقَاعِ وَالْبَهَائِمِ»^۱؛

از خدا بترسید، و تقوا پیشه کنید زیرا شما در پیشگاه خداوند، مسئول بندگان خدا، و شهرها، و خانه ها و حیوانات هستید.

و گفتیم ما نسبت به حیاط وحش مسئولیم؛ نسبت به فضای مناسب تنفس در تمام دنیا مسئولیت داریم؛ ما نسبت به آسیب هایی که به هوا، آب، خاک و شرایط زیستی وارد می شود مسئولیت داریم. بحث امروز در اصل هشتم است.

۱. نهج البلاغة؛ خطبه ۱۶۷.

اصل هشتم: احساس و ایمان به وحدت در سرنوشت بین افراد جامعه اسلامی

باید به این ایمان داشته باشیم که تمام افراد جامعه اسلامی در سرنوشت، واحد هستیم. بحثی در گذشته بیان کردیم و مراتب وحدت را بیان کردیم و گفتیم یک وحدت اعتباری وجود دارد که با شهادتین حاصل می‌شود؛ مانند کسی که شناسنامه ایرانی می‌گیرد و عضوی از جامعه ایرانی می‌شود، با شهادتین، عضویت اعتباری به وجود می‌آید. مراد از اعتبار، یعنی قانون؛ عضویت قانونی است. وقتی گفته می‌شود اعتبار، یعنی تقنین، اعتبار، اعتبار شارع است. وقتی کسی وارد جامعه اسلامی شد، افراد جامعه مسئولیت‌هایی نسبت به او دارند؛ نسبت به مال، جان، عرض، مصالح عمومی او.

مرحله دیگر اتحاد در سرنوشت اخوری است که مبتنی بر وحدت حقیقی است. این وحدت حقیقی را ما مطرح کردیم و حتی استاد ما مرحوم آقای مصباح رحمته الله علیه و آقای مطهری رحمته الله علیه به شکلی که ما مطرح کردیم این مطلب را بیان نکردند. ما معتقدیم که بر اساس رابطه امامت و ولایت طولی، یک نوع وحدت حقیقی شکل می‌گیرد؛ یعنی هویت انسان معتقد به امامت امام و تسلیم بر برابر امام، با هویت امام متحد می‌شود. بنده در روایتی دیدم به این مضمون که انسان‌ها را در روز قیامت، به اسم امامشان خطاب می‌کنند؛ مثلاً وقتی می‌خواهند شیعیان را صدا کنند، کاری ندارند اسم من چیست و یا اسم پدر من چیست و کجا زندگی می‌کردم و... بلکه می‌گویند علی علیه السلام بیاید؛ شیعیان علی علیه السلام، همه علی‌اند و یزیدیان، همه یزیداند. غیر از این روایت، خود آیه کریمه می‌فرماید:

﴿يَوْمَ نَدْعُوا كُلَّ أُنثَىٰ بِإِسْمِهَا﴾^۱

(به یاد آورید) روزی را که هر گروهی را با پیشوایشان می‌خوانیم!

این آیه این مضمون را می‌رساند که شناسایی افراد در روز قیامت و تمییز و تعیین جبهه آنها بر اساس امام است. خودی و ناخودی وجود دارد؛ ملاک خودی و ناخودی روز قیامت، ارتباط با امام است. تمام کسانی که ولایت امیرالمؤمنین علیه السلام را می‌پذیرند، در سرنوشت با ایشان یکسان هستند؛ تمام کسانی که دست به دامن علی علیه السلام گرفته‌اند، همه بهشتی می‌شوند.

همچنین این آیه کریمه نسبت به فرعون می‌فرماید:

﴿إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَ مَلَائِكِهِ فَاتَّبَعُوا أَمْرَ فِرْعَوْنَ وَ مَا أَمْرُ فِرْعَوْنَ بِرَشِيدٍ * يَتَّبِعُهُ قَوْمُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَأَوْرَدَهُمُ النَّارَ وَ بئسَ الْوَرْدُ الْمَوْرُودُ﴾^۲

بسوی فرعون و اطرافیان‌ش؛ اما آنها از فرمان فرعون پیروی کردند؛ در حالی که فرمان فرعون، مایه رشد و نجات نبود! * روز قیامت، او در پیشاپیش قومش خواهد بود؛ و (به جای چشمه‌های زلال بهشت) آنها را وارد آتش می‌کند! و چه بد آبشخوری است (آتش)، که بر آن وارد می‌شوند!

۱. سوره اسراء: ۷۱.

۲. سوره هود: ۹۷ و ۹۸.

فرعون جلو می‌رود و کسانی که از فرمان او تبعیت می‌کردند را با خود می‌کشاند.
معنای ولایت، اطاعت از فرمان است؛ هر کسی با هر که از او اطاعت می‌کند یکی می‌شود.
این مسأله وحدت در سرنوشت است؛ این وحدت، وحدت سرنوشت دنیوی و اخوری است.
یکی از اصولی فرهنگی که باید در جامعه اسلامی حاکم شود، این است که مردم باید معلوم کنند که سرنوشت خود را به چه کسی گره می‌زنند؟ با علی ابن ابی طالب علیه السلام یا با ترامپ و بایدن و فلان خواننده غربی؟! این پیوند ولایت، پیوند هویت‌ساز است. هویت، با تسلیم فرمان بودن و تبعیت در اراده شکل می‌گیرد.

و صلّی الله علی محمد و آله الطّاهرین